جام جم

ویژه فرهنگ - هنر
رسانه - جامعه

۵

دوشنبه ۵ دی ۱۴۰۱ شماره ۶۳۹۱

روایت مادرانه‌ها
در روز شهادت
بانوی دو عالم

۷

مروری بر اشعار فاطمی ۴ شاعر معاصر

سرایندگان قصیده نور

۱۱

قالب قصیده از قالب‌های نخستین و قدیمی شعر فارسی است. چنان که می‌دانیم این قالب در دوره نخستین حیات شعر فارسی برای مدح شاهان و دریافت صله از آنان رایج بود و بعدها قالب غزل از دل آن بیرون آمد و به قالب رایج و اصلی شعر فارسی بدل شد. قصیده، شعری است که با قصد خاصی مانند مدح کسی یا بیان رویدادی سروده شده باشد. به این اعتبار شعرهایی را که در روزگار ما سروده شده و از نظر تعداد بیت‌ها به اندازه قصاید قدیمی نیست اما برای قصدی چون مدح و منقبت سروده شده باشد، می‌توان در شمار قصاید این روزگار به حساب آورد. در این نوشتار، سه قصیده فاطمی از سه شاعر معاصر را مرور می‌کنیم و درباره آنها سخن می‌گوییم.

رسانه

«جام جم» ماجرای پخش سریال «سقوط» و تخلفات یک پلتفرم را بازخوانی می کند

حکایت سقوط فیلیمو

۷

فرهنگ

نگاهی به مستند «بانو» روایتگر زندگی عصمت احمدیان زن کارآفرین و مادر ۲ شهید

دیدار حضرت زهرا(س) با شهید جاوید الاثر

۱۰

نگاهی به دنیای بصری حسن روح‌الامین

نقاش جوانی که تاریخ شیعه را مصور می‌کند

تابلو «مقتدر مظلوم» اثر روح‌الامین که به مناسبت سالروز شهادت حضرت زهرا(س) رونمایی شده است

۵

یادداشت

ضرورت شکل‌گیری گروه‌های تئاتری از دل دانشگاه

حامد هوشیاری
نویسنده، کارگردان و مدرس تئاتر

هنرهای نمایشی از دیرباز ازجمله هنرهای مردمی بوده و با هدف پیوند دادن شهروندان یک جامعه، ابزاری جهت بسترسازی فرهنگی برای عامه مردم به حساب می‌آمده است. بنابرهمین هدف، هنرهای نمایشی می‌بایست در ارتباطی ارگانیک با شرایط تاریخی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جامعه همسو باشد تا هنری متناسب با شئونات آن جامعه و با هدف ارتقای فرهنگی شکل دهد. تجربه‌های تئاتر امروز جهان بر محور جست‌وجو برای یافتن یک زبان مشترک استوار است، زبانی که بتواند رویدادهایی را که نمایشگران در آن مشارکت دارند به حرکتی پرشور تبدیل کند. بیان هنری در تجربه‌های نمایشی رویدادی است واقعی و غیرقابل پیش‌بینی؛ رویدادی که در آن واحد عرصه‌ای به پهنای هستی انسان را به شکلی غیرمنتظره درمی‌نوردد و با استفاده از زبان حرکت که زبان نمایش است به آفرینش تخیلی، اصیل و واقعی می‌انجامد. آفرینشی به زیبایی تجربه و تجربه‌ای به زیبایی آفرینش، که محقق نمی‌شود مگر با یارگیری و آگاهی از شیوه‌های گروهی و مدیریت گروه‌محور. تشکیل گروه موجب ساماندهی فعالیت اعضای گروه می‌شود. با تشکیل گروه، فعالیت اعضا هدفمند شده و می‌توانند علاوه بر اجرای تئاتر، دست به کارهای پژوهشی نیز بزنند و با گروه‌های دیگری تئاتری نیز تعامل داشته و از تجربیات یکدیگر کمک بگیرند؛ از این رو با ثبت گروه‌های تئاتری، فعالیت آنها هدفمندتر می‌شود و می‌توانند اهداف مشخصی را پیگیری کنند.

در سال ۱۳۹۱ تشکیل گروه‌های نمایشی بسیار جدی شد و نتایج خوبی نیز در بر داشت که فعالیت این گروه‌ها را محکم‌تر کرد. لذا این گروه‌ها در هر استان بسیار موثرند و می‌توانند خروجی‌های مناسبی در جشنواره‌ها داشته باشند. توجه دانشجویان به تشکیل گروه‌های تئاتری از زمان دانشجویی لازم است و باید بستری مناسب در دانشگاه برای دانشجویان فراهم شود تا بتوانند گروه‌های تئاتری خود را از همان زمان تشکیل دهند. همچنین امکان معرفی به گروه‌های تئاتری دیگر و فعالیت برای‌شان شکل بگیرد. وقتی که گروه‌های تئاتری شکل می‌گیرند، بازیگران و عوامل با یکدیگر بیشتر آشنا شده و کارگردان و نویسنده با گروه هماهنگ می‌شوند، اما کم‌توجهی به این گروه‌ها موجب ازبین‌رفتن آنها می‌شود.

گروه‌های تئاتری حمایت می‌خواهند. لزوم حمایت از گروه‌های تئاتری باید آرمان و دغدغه همیشگی اداره کل هنرهای نمایشی باشد، چراکه گسترش تئاتر، کیفیت اجراها و تثبیت شیوه‌ها و رویکردهای مورد نظر گروه‌ها با استمرار در حمایت از فعالیت حرفه‌ای آنها امکان‌پذیر است. در این میان شناسایی گروه‌های نمایشی فعال در کشور را باید نخستین گام در ارزیابی ظرفیت‌های بالقوه گروه‌ها ارزیابی کرد و فراهم‌کردن امکانات و زیرساخت‌های متناسب با گروه‌ها در گام‌های بعدی و با تقسیم عادلانه امکانات محقق خواهد شد که در این میان اداره کل هنرهای نمایشی باید نگاهی عدالت‌محور در تئاتر داشته باشد و با بسته‌های حمایتی در هدفگذاری گروه‌های نمایش سهیم و در امکانات و اعتبارات پیش‌بینی‌شده، حامی گروه‌های نمایشی باشد. بانگاهی موشکافانه به تحولات هنر نمایش درون تاریخ درمی‌یابیم که این هنر وسیله‌ای برای بسترسازی فرهنگی در جوامع را نیز موجب شده است. از این رو از نقاط قوت حمایت از گروه‌های منسجم تئاتر، این است که گروه‌های قاعده‌مند و منضبط با فعالیت مستمر و مداوم خود می‌توانند در تامین و تغذیه اعضای گروه‌ها قوی‌تر عمل کنند و به این ترتیب به عمر حرفه‌ای خود بیفزایند. بدیهی است که حمایت جدی از گروه‌های تئاتری در سراسر کشور به کیفیت فعالیت‌های تئاتری خواهد انجامید و گروه‌های تئاتری را زنده و جریان‌ساز نگه می‌دارد و هویتی حرفه‌ای و جدی را برای گروه‌ها به ارمغان می‌آورد، چراکه یکی از وظایف اصلی بخش فرهنگ تقویت جنبه زایندگی است و اگر فرهنگ بر زایندگی و خلاقیت مبتنی نباشد، تبدیل به یک صنعت خواهد شد که در ارائه محصولات آن به بازار، هنرلفاف شکننده آن خواهد بود.

نکته

نگاهی به دنیای بصری حسن روح‌الامین

نقاش جوانی که تاریخ شیعه را مصور می‌کند

محمود نورایی
دبیر گروه فرهنگ

هنر مذهبی گونه‌ای بسیار اصیل و تاریخی از انواع هنرهاست که هنرمندان بسیاری را در طول دوره‌های گوناگون تاریخ هنر، شیفته خود کرده و چون همیشه از وجه اخلاقی انکارناپذیری برخوردار بوده است، محققان و منتقدان هنر از آن با عنوان شریف‌ترین هنر نام برده‌اند. وجه ایمان، هنر دینی را خاص و متمایز می‌کند. آفرینش صحنه‌های هنر مذهبی برای هنرمند به‌هیچ‌وجه ساده نیست، چرا که اثر هنری باید ضمن حفظ تقدس موضوع و رعایت نظریات و روایات دینی، از خلاقیت هنری برخوردار باشد. پس هنرمند دینی مسئولیتی دوگانه دارد؛ اگر هنجارگرایی را از الزامات هنر دینی بدانیم، حفظ آزادی و خلاقیت هنرمند وجه دیگر آن است.

در طول تاریخ هنر جهان دین یکی از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده هنر بوده و در سرزمین ما نیز هنر ایرانی با تکیه بر مفاهیم والای مذهب تشیع همواره اعتقادات، باورها و شعائر مذهب شیعه را در قالب‌های نمادین، تصویری یا نوشتاری مرتبط با حضرت علی(ع) اولین امام شیعیان، حضرت فاطمه(س) و فرزندانش، متجلی کرده است.

بررسی‌های تاریخی جامعه‌شناختی و هنری، نمایانگر آن است که معماری، خوشنویسی و نقاشی بیش از هر محمل دیگر هنری در طول تاریخ، طلایه‌دار درخشش افکار شیعی بوده‌اند. نخستین نشانه‌های هنر شیعی در نقاشی، در نگاره‌های شاهنامه طهماسبی -شاهکار نفیسی که هم‌اکنون در موزه هنرهای معاصر تهران نگهداری می‌شود- به طور مشخص به چشم می‌خورد.

حسن روح‌الامین، هنرمند معاصر که هنر خود را وقف هنر دینی و مصور کردن تاریخ تشیع کرده طی یک دهه اخیر با بیانی زیبا، ملهم از فضاهای هنری باروک و با مهارتی کلاسیک آثار قابل‌توجهی آفریده است. این هنرمند با استعداد ایرانی غیر از تسلط به شیوه‌های نقاشی و پشتکار و تمرین بسیار، با تاسی به عشق اهل‌بیت، این جرات را یافته تا هنر شیعی را در آثارش بازنمایی کند. نخستین ویژگی آثار روح‌الامین این است که حساسیت بیننده را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. ابعاد تابلوها از یک سو و ترکیب‌بندی‌ها و غنای رنگ در آثار از سویی دیگر، دیدگان مخاطب را خیره می‌کنند. غنای رنگ در برخی از آثار او یادآور رنگ‌پردازی‌های هنرمندان بزرگ عصر رنسانس است. این هنرمند با تقابل بین نور و تاریکی بازی زیادی می‌کند و ناگهان در پس زمینه تاریک، صحنه اصلی مانند صحنه تئاتر با نورافکن روشن می‌شود. این بازی‌های نور و سایه، به‌طور چشمگیری بر تضادهای سایه و نور تأکید می‌کند. نوآوری زیبایی‌شناختی والایی که در قرن بیستم در سینما و عکاسی مکرر پدیدار می‌شود. به این‌که روح‌الامین هر سال به مناسبت شهادت حضرت فاطمه(س) تابلو عرضه می‌کند.

نگاه

حسن روح‌الامین در سالروز شهادت حضرت صدیقه کبری فاطمه زهرا سلام‌ا... علیها تابلوی نقاشی «مقتدر مظلوم» را در دسترس شیعیان آن حضرت قرار داد. تابلوی مقتدر مظلوم به سفارش سال‌گذشته مرحوم آقاسید ابوالفضل کاظمی خلق شده و به حسینیه تکیه‌گاه آقا مرتضی علی علیه السلام هدیه شده است.

برای دیدن خلق تابلو «مقتدر مظلوم» کیوآرکد را اسکن کنید

فاطمیه

دارای تنهایی دارای — حاج محمدرضا طاهری

شهید دو بانو — جواد مقدم

سینه ام جای سر — حاج جواد حیدری

شب تاریک و تنها — حاج محمود کریمی

دلم گرفته از این روزگار — حاج منصور ارضی

دلتنگم فاطمه جان — سید رضا نریمانی

خیز و با نغمه مادر مادر — محمدحسین پویانفر

چه بانوی علمداری چه عزتی — حاج مهدی سلحشوری

خوابت ندیم تو حرمت — نریمان پناهی

یک طرف مادری حزین می‌گفت — حسن حسین خانی

مروارید های گوشواره — حاج سعید حدادیان

کاشکی منو صدا کنی مادر — سید امیر حسینی

به پر چادر محتاج — محسن عرب خالقی

به خودمی پیچد مادر — میثم مطیعی

برای شنیدن این روضه کیوآرکد زیر را اسکن کنید